

8.3.2016

Kunta- ja aluehallinto-osasto
Rakenne- ja ohjausyksikkö

Lausuntoyhteenveto maistraattien päälliköiden säädöstenpurkuesityksistä saaduista lausunnoista ja VM:n näkemykset jatkotoimenpiteistä

Tausta

Valtiovarainministeriö antoi 30.9.2015 maistraattien päälliköille tehtäväksi selvittää maistraatteja ja niiden toimintaa koskevien säädösten purkamis- ja yksinkertaistamismahdollisuudet. Maistraattien päälliköt toimittivat ehdotuksensa valtiovarainministeriölle toimeksiannon mukaisesti 30.11.2015. Ehdotus sisälsi listan päälliköiden tärkeimmiksi arvioimista säädösmuutostarpeista. Selvityksen saatteen mukaan päälliköt pyrkivät löytämään ensisijaisesti sellaisia muutoksia, joiden ansiosta kansalaisen asiointitarve poistuu kokonaan. Selvitykseen sisällytettiin myös useita ehdotuksia, jotka yksinkertaistavat ja/tai nopeuttavat prosessia yksittäisen asiakkaan kannalta ja/tai nopeuttavat ja sujuvoittavat viranomaistyötä. Työn lähtökohtana pidettiin sitä, ettei kansalaisen oikeusturva eikä lain tarkoituksen toteutuminen vaarannu. Maistraattien päälliköiden tekemät sellaiset ehdotukset, joihin liittyy ehdotus lainsäädännön muutostarpeiden arvioinnista, käyvät pääkohdiltaan ilmi alla olevasta taulukosta.

Saadut lausunnot

Valtiovarainministeriö lähetti maistraattien päälliköiden säädöstenpurkuehdotukset lausunnoille 21.2.2015 maistraatteja ohjaaville oikeusministeriölle ja työ- ja elinkeinoministeriölle. Lisäksi valtiovarainministeriö pyysi 8.2.2016 lausunnot vielä sosiaali- ja terveysministeriöltä ja ympäristöministeriöltä niiden hallinnonalaan liittyvistä ehdotuksista. Lausunnonantajista työ- ja elinkeinoministeriö ilmoitti, että sillä ei ole lausuttavaa.

Seuraavassa esitetään yhteenveto oikeusministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja ympäristöministeriön lausunnoissa esitetyistä keskeisistä huomioista sekä valtiovarainministeriön esitys kunkin ehdotuksen jatkotoimiksi.

Valtiovarainministeriö seuraa ja edistää osaltaan ehdotusten toteutumista vuorovaikutuksessa säädösmuutoksia valmistelevien ministeriöiden kanssa. Ehdotusten toteutumista seurataan myös maistraattien ohjausryhmässä.

Oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädäntöä koskevat ehdotukset				
Säädös/-kset	Maistraattien päälliköiden ehdotus	Toimivalta	Ministeriön lausunto	VM:n ehdotus jatkotoimiksi
Avioliittolaki ja -asetus	1. Avioliiton solmiminen tulisi voida suorittaa joko nyky-muotoisella vihkimisellä tai vaihtoehtoisesti kevenne-tyllä menettelyllä. Laajempi vihkimisseremonia voisi olla tällöin maksullinen. 2. Kahden todistajan vaatimus tulisi poistaa vihkimisistä 3. Avioliiton ja rekisteröidyn parisuhteen purkaminen tuli-si muuttaa ilmoituksenvaraiseksi ja ilmoitusten käsitte-ly siirtää maistraatin tehtäväksi. Lisäksi harkinta-aikaa voitaisiin lyhentää. 4. Avioerot, jotka vahvistetaan nykyisin Helsingin hovioi-keudessa, voitaisiin tallentaa väestötietojärjestelmään maistraateissa.	OM	OM toteaa lausunnossaan seu-raavaa: 1. Selvitettävä tarkemmin, mitä tarkoittaisi. Siviilivihkiminen on jo nykyisin varsin kevyt menettely. 2. Muutos toteutetaan samalla, kun avioliittoasetus (820/1987) muutetaan vas-taamaan 1.3.2017 voimaan-tulevaa avioliittolain muutosta (156/2015) 3. Siirtoa ei pidetä perusteltuna (asiaa selvitetty mm. 2011 työryhmässä). Asioiden siir-rolla ei nähdä myöskään saa-tavan säästöjä. 4. Ulkomaiset avioerot voidaan 1.1.2016 alkaen tunnustaa ilman tuomioistuimen erillistä vahvistamista eli ne voidaan käytännössä tallettaa maist-raatissa suoraan väestötieto-järjestelmään.	Ehdotetuilla muutoksilla on mahdolli-suus saada aikaan jonkin verran kus-tannussäästöjä. Vihkimisten ja pa-risuhteen rekisteröinnin tehtäväko-konaisuuteen käytetään muutama prosentti maistraattien kokonaishen-kilötyövuosivuositulosta. VM pitää perusteltuna avioliiton ja rekisteröidyn parisuhteen purkami-seen liittyvien tehtävien antamista maistraateille. Tämä on linjassa myös vihkimisoikeutta koskevan toi-mivallan kanssa. Toimenpide-ehdotus: OM valmistelee tarvittavat muutokset avioliittolakiin ja – asetukseen myös muilta kuin kahden todistajan vaati-muksesta luopumisen osalta. Tavoit-teena on voimaantulo viimeistään 1.1.2018.
Nimilaki ja -asetus	1. Lausuntomenettelyä tulee keventää 2. Toimivaltasäännökset tulee nimi-ilmoitusten osalta poistaa siten, että mikä tahansa maistraatti voisi rat-kaista nimi-ilmoituksen. 3. Yleisimmät sukunimet tulee vapauttaa nimisuoja-sta. Vapautettuja nimiä ei tarvitsisi käyttää nimilautakun-nassa eikä niiden ottamiseen tarvittaisi perusteluja. 4. Virallisessa lehdessä tiedottamista ja muistutuksen tekemistä koskevat säännökset tulee kumota.	OM	OMn toteaa lausunnossaan, että nimiasetuksen 6 §:n muutos (1463/2015) tuli voimaan 1.1.2016: uudistuksen odotetaan vähentävän merkittävästi lausun-non pyytämistarvetta nimilauta-kunnalta. Muita asioita pohditaan OM:n mu-kaan nimilain kokonaisuudistuk-sen yhteydessä hallituskauden aikana.	VM pitää ehdotuksia maistraattien toiminnan kannalta merkityksellisinä. Maistraatit antavat vuosittain yli 20 000 nimiasioihin liittyvää suoritet-ta. Toimenpide-ehdotus: OM selvittää ja toteuttaa esitetyt muutosehdotukset nimilain koko-naisuudistuksen yhteydessä.

Säädös- kset	Maistraattien päälliköiden ehdotus	Toimi- valta	Ministeriön lausunto	VM:n ehdotus jatkotoimiksi
Holhous- toimilaki ja edun- valvon- tavaluu- tuksesta annettu laki	1. Edunvalvonnan sijasta kevyempi tapa hoitaa erityistä tukea tarvitsevien/toimintarajoitteisten henkilöiden asioita 2. Lakia tulisi muuttaa siten, että edunvalvontavaltuuteksi voitaisiin määrätä myös henkilön nimeämä oikeushenkilö tai maistraatin nimettäväksi jätetty tai henkilön nimeämä asianajotoimisto. Myös edunvalvojaksi tulisi voida määrätä oikeushenkilö. 3. Yleisen edunvalvojan vaihtamista koskevaa menettelyä tulee keventää siten, että yleiselle edunvalvojalle annettavia edunvalvojan määräyksiä ei annettaisi enää yksilöityinä tietyille yleiselle edunvalvojalle. Määräys voitaisiin sen sijaan antaa joko tietyn alueen oikeusaputoimiston yleiselle edunvalvojalle tai pelkästään yleiselle edunvalvonnalle. 4. Edunvalvontavaltuutusta koskevaa lakia tulisi muuttaminen niin, että valtuutetulla on (maakaaren säännöksistä riippumatta) lähtökohtainen oikeus myydä valtuuttajan kiinteää omaisuutta, ellei valtuuttaja ole tätä valtakirjassa erikseen kieltänyt 5. Edunvalvontavaltuutetun tilalle määrätyllä edunvalvojalla tulisi olla sama toimivalta kuin edunvalvontavaltuutetulla 6. Edunvalvontavaltuutetun esteellisyyttä koskevat EVVL:n määräykset tulisi uudistaa siten, että esteellisyystilanteita olisi oleellisesti nykyistä vähemmän. 7. Yleisen edunvalvonnan tilivalvontaa voisi keventää ja tarkastusvaatimukset voisivat olla lievemmat. 8. Maistraatin tulisi voida päättää edunvalvojan valvonta-asia päätöstilin sijaan nk. loppulausunnolla, jos päätöstiliä ei ole tarkoituksenmukaista tai mahdollista saada edes pakkokeinojen avulla. 9. Luvanvaraisten oikeustoimien luettelo tulee päivittää ja pohtia riskiarvioinnin pohjalta uudelleen erityisesti päämiehen omaisuuden sijoittamista koskevat säännökset. 10. Edunvalvonnan määräaikaisselvitykset tulisi liittää osaksi tilivalvontaa (pl. tilanteet, joissa on vapautus	OM	OM toteaa lausunnossaan, että laki edunvalvontavaltuutuksesta (648/2007) on ollut voimassa vuodesta 2007. Edunvalvojen valvontaa on kevennetty jo holhoustoimilain muutoksella (122/2011, HE 203/2010 vp). Myös luvanvaraisten toimien luettelo päivitettiin ja alaikäisen edunvalvonnan rekisteröinnin edellytyksenä olevaa omaisuuden vähimmäisarvoa nostettiin. Tilintarkastuksen uudeksi keinoksi tuli yleispiirteinen tilintarkastus. Ensisijainen keino nykytilanteen parantamiseksi olisi huolehtia viimeisimmän lainmuutoksen täysimääräisestä soveltamisesta maistraatissa. Lisäksi voidaan resurssien puitteissa harkita valvonnan sujuvoittamista muillakin sellaisilla keinoilla, joilla ei tosiasias- sa merkityksellisesti heikennetä päämiehen taloudellista turvallisuutta. Esitettyjä uudistuksia voidaan arvioida holhoustoimilakia ja edunvalvontavaltuutuksesta annettua lakia uudistettaessa, kummankaan osalta ei ole hanketta käynnissä. Yleisen edunvalvojan vaihtamisen helpottamista koskeva ehdotus (3) on perusteltu ja tehdyistä ehdotuksista kiireellisin. OM:n on tarkoitus valmistella asiaa mahdollisimman pikaisesti.	Ehdotetuilla muutoksilla on saatavissa merkittäviä hyötyjä maistraattien toimintaan, koska holhoustoimen edunvalvonta muodostaa suurimman tehtäväkokonaisuuden maistraateissa. Tehtäviin käytetään n. 25 % maistraattien henkilötyövuosista. Valtiovarainministeriö pitää erityisen tärkeänä, että edunvalvojen valvontaa ja tilityksiä koskevia säännöksiä arvioidaan uudelleen. Ehdotusten edellytykset ja vaikutukset tulee selvittää ja toteuttaa mahdollisimman laajamittaisesti yhdellä kertaa. Toimenpide-ehdotus: OM asettaa työryhmän selvittämään ehdotusten edellytyksiä ja vaikutuksia ja valmistelemaan edunvalvontaa ja edunvalvontavaltuutusta koskevaa kokonaisuudistusta. Tavoitteena on muutosten voimaan tulo 1.1.2018.

	vuositilin antamisvelvollisuudesta) 11. Alaikäisen merkitsemistä holhousrekisteriin koskevia säännöksiä tulisi lieventää niin, että rekisteröinti voitaisiin jättää tekemättä, vaikka omaisuus ylittäisi 20 000 euron raja, jos omaisuuden laatu on sellainen, ettei sitä voida luovuttaa ilman maistraatinlupaa. Maistraatille voisi jäädä muutenkin asiassa harkinnanvara. 12. Edunvalvoja tulisi tietyin edellytyksin voida vapauttaa päätöstilin antamisvelvollisuudesta (esim. silloin, kun hänet on vapautettu vuositilivelvollisuudesta, eikä päätöstilin antamiseen ole erityistä syytä).		STM suhtautuu varauksella ehdotukseen hoitaa edunvalvonnan sijasta kevyemmällä tavalla erityistä tukea tarvitsevien / toimintarajoitteisten henkilöiden asioita asiakkaan oikeusturvaa näkökulmasta. Asiallisesti hoidettu edunvalvonta on erittäin tärkeää esimerkiksi päämiehen sosiaalietuuksista ja asumisasiosta huolehdittaessa. STM kiinnittää huomiota sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännössä esillä olleeseen tavoitteeseen säätää tarkemmin erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden päätöksenteosaan tarvitsemasta tuesta ja tätä koskevaan hankkeeseen. Menetely voisi STM:n arvion mukaan olla holhoustoimilain mukaista edunvalvontaa osin korvaava ja osin täydentävä sekä osin erilaisiin tarpeisiin vastaava kuin edunvalvonta.	
Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan säädöksiä koskevat ehdotukset				
Säädös/kset	Maistraattien päälliköiden ehdotus	Toimivalta	Ministeriön lausunto	VM:n ehdotus jatkotoimiksi
Ulosotto-kaari / vakuutuslain-säädäntö	Alaikäisiä koskevien ulosottoilmoitusten määrän vähentäminen esimerkiksi niin, että ulosottoviranomainen lähettäisi maistraatille tiedoksi vain merkittävät alaikäisen ulosottovelat tai vain tietynlaiset velat ja ottaisi itse yhteyttä alaikäisen huoltajiin esim. ajoneuvovakuutusten osalta. Säännöksiä tulisi muuttaa myös niin, että alaikäisten ajoneuvoja koskevista vakuutusmaksuista vastaisi lähtökohteisesti alaikäisen huoltaja.	OM / STM	Ei lausuntoja ulosottoon, ajoneuvovakuutuksiin tai näitä koskevaan lainsäädäntöön kohdistuvilta osin.	Asia ei ole maistraattien työmäärän kannalta merkittävä, mutta VM pitää ehdotusta perusteltuna. Toimenpide-ehdotus: OM selvittää asian em. holhoustoimilain ja edunvalvontavaltuutuksesta annetun lain kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Säädös/kset	Maistraattien päälliköiden ehdotus	Toimivalta	Ministeriön lausunto	VM:n ehdotus jatkotoimiksi
Kuolemansyyn selvittämisestä annettu laki ja asetus	Kuolintietojen ilmoittaminen sairaalasta suoraan väestötietojärjestelmään heti, kun henkilön kuolema on todettu eikä ilmoitusta tarvitsisi sitoa hautauslupa.	STM	STM pitää ehdotusta lähtökohtaisesti hyvänä. Kuolemansyyn selvittämistä koskevan lainsäädännön kokonaisuudistus on parhailaan käynnissä STM:ssä. Sitä varten asetetun työryhmän toimikausi on 6.11.2015 - 31.12.2017. Ehdotuksen toteuttamismahdollisuudet on syytä arvioida tämän valmistelu yhteydessä.	Asia ei ole maistraattien työmäärän kannalta merkittävä, mutta VM pitää ehdotusta perusteltuna. Menettelyn uudistaminen on merkittävä mm. Tilastokeskuksen ja Kelan VTJ:n tietojen käytön kannalta sekä sähköisen asiointin tunnistamisratkaisujen kehittämisen kannalta. Toimenpide-ehdotus: STM ottaa muutosehdotukset huomioon kuolemansyyn selvittämistä koskevan lainsäädännön uudistamisen (STM084:00/2015) yhteydessä.
Ympäristöministeriön hallinnonalan säädöksiä koskevat ehdotukset				
Säädös/kset	Maistraattien päälliköiden ehdotus	Toimivalta	Ministeriön lausunto	VM:n ehdotus jatkotoimiksi
Maankäyttö- ja rakennuslaki sekä kotikuntalaki	Vapaa-ajan asunto tulee voida merkitä vakinaiseksi asuin-osoitteeksi. Käytännössä vapaa-ajan asuinnoiksi kaavoituksissa rakennuksissa asuu vakinaisesti runsaasti henkilöitä. Koska heillä ei ole vakinaista asuinsoitetta, aiheutuu tästä heille monenlaista vaikeutta mm. pankkiasioissa ja puhelinliittymiä hankittaessa. Lisäksi pelastustoimi tarvitsee tietoja. Kotikuntalaki ja maankäyttö- ja rakennuslaki tulisikin avata ja tehdä tarvittavat lainmuutokset kansalaisten yhdenvertaisen aseman turvaamiseksi. (Ehdotuksessa ei ole kyse kaksoiskuntalaisuuden myöntämisestä.)	YM / VM	YM toteaa lausunnossaan, että hallitusohjelmaan sisältyviä maankäyttöön, rakentamiseen ja asumiseen liittyviä tavoitteita käsitellään parhaillaan ympäristöministeriön asettamassa työryhmässä, jonka ehdotus valmistuu toukokuun loppuun mennessä. Työryhmä laatii ehdotukset myös em. tavoitteen toteuttamisen osalta. YM katsoo, että selvityksen ehdotus on maankäyttö- ja rakennuslain muutostarpeiden osalta tarkemmassa tarkastelussa em. työryhmässä ja jatkotoimenpiteistä voidaan päättää työryhmän ehdotusten valmistuttua. STM suhtautuu varauksella ehdotukseen. Esitetyn muutoksen vai-	Asia ei ole maistraattien työmäärän kannalta merkittävä, mutta VM pitää tärkeänä, että esitetty muutosehdotus selvitetään osana ympäristöministeriön hanketta. Ehdotettu muutos nopeuttaa ja sujuvoittaa prosessia maistraateissa vähentämällä esim. selvitystyötä. Toimenpide-ehdotus: YM selvittää ehdotuksen vaikutuksia osana käynnissä olevaa kaavoituksen ja rakentamisen lupien sujuvoittamis- hanketta (YM019:00/2015) ja esittää ehdotuksen jatkotoimenpiteiksi asiassa työryhmän loppuraportissa. VM varautuu kotikuntalain muutokseen, mikäli muutos mahdollistetaan maankäytöllisestä näkökulmasta.

			kutusta asumiseen ja siihen liittyvään muuhun sääntelyyn tulee ensin selvittää tarkoin. STM:n toimialueella mm. asumistukijärjestelmässä on liittymäkohta vakinaisen asumisen käsitteeseen ja siihen liittyvään asunnon käyttökelpoisuuteen asuntona käytettäväksi.	
Valtiovarainministeriön hallinnonalan säädöksiä koskevat ehdotukset				
Säädös /kset	Maistraattien päälliköiden ehdotus	Toimivalta	Ministeriön lausunto	VM:n ehdotus jatkotoimiksi
Kotikuntalaki	Kotikuntalaissa säädetyistä ilmoitusrikemaksusta tulee luopua	VM	-	Toimenpide: kyseistä muutosta ehdotetaan hallituksen esityksessä eduskunnalle kotikuntalain ja väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta. Hallituksen esitys on lausuntokierroksella 2-3/2016 ja muutosten on tarkoitus tulla voimaan kesäkuussa 2016.